

Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností

Pracovná skupina pre rekodifikáciu práva obchodných spoločností

Máj 2021

Obsah

A. Predslov	2
B. Právno-politické a ekonomické východiská rekodifikácie	3
C. Súčasný stav práva obchodných spoločností na Slovensku.....	6
D. Rámce a impulzy rekodifikácie práva obchodných spoločností	8
1. Legislatívne reformy vybraných štátov kontinentálnej Európy ako inšpiratívny zdroj a súperenie v regulačnej súťaži.....	8
2. Europeizácia práva obchodných spoločností	10
3. Digitalizácia a elektronizácia procesov v práve obchodných spoločností	11
E. Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností	13
1. Vzťah rekodifikovaného práva obchodných spoločností k všeobecnej právnej úprave právnických osôb ..	13
2. Právne formy obchodných spoločností (a družstva)	14
3. Základné východiská pre zmeny jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností	15
3.1. Verejná obchodná spoločnosť	15
3.2. Komanditná spoločnosť.....	15
3.3. Kapitálové obchodné spoločnosti – spoločná úprava	16
a) Spoločná úprava spoločných práv spoločníka	16
b) Spoločná úprava pravidiel rozhodovania orgánov spoločnosti	16
c) Jednotná úprava ochrany majetku spoločnosti a regulácie transakcií so spriaznenými osobami	17
d) Právne postavenie členov orgánov.....	17
e) Koncernové právo	18
3.4. Spoločnosť s ručením obmedzeným.....	18
a) Založenie spoločnosti s ručením obmedzeným	18
b) Obchodný podiel a postavenie spoločníka	20
c) Organizácia spoločnosti s ručením obmedzeným.....	21
3.5. Akciová spoločnosť	21
a) Založenie akciovej spoločnosti.....	21
b) Akcia a postavenie akcionára.....	22
c) Organizácia akciovej spoločnosti.....	22
3.6. Družstvo	23
F. Vyvolané zmeny iných právnych predpisov	24

A. Predslov

Pripravovaná rekodifikácia občianskeho práva predpokladá (opierajúc sa o *Legislatívny zámer rekodifikácie Občianskeho práva, schválený uznesením vlády Slovenskej republiky č. 13 zo 14.1.2009*), že nový Občiansky zákonník bude predstavovať všeobecnú právnu úpravu súkromného práva a odstráni právny dualizmus právnej úpravy záväzkového práva. Nepredpokladá tak existenciu Obchodného zákonníka v súčasnej podobe, t. j. nepočíta s osobitnou úpravou obchodných záväzkových vzťahov.

Súčasťou nového Občianskeho zákonníka bude všeobecná právna úprava právnických osôb. V nadväznosti na všeobecnú právnu úpravu právnických osôb sa navrhuje upraviť právne formy obchodných spoločností v novom zákone o obchodných spoločnostiach a družstvách.

Právna úprava obchodného registra bude ucelene obsiahnutá v zákone o obchodnom registri. Úprava nekalej súťaže bude vyčlenená do osobitného predpisu, ktorý bude zosúladený s úpravou nekalých obchodných praktík a ďalších ustanovení právnych predpisov súvisiacich s nekalou súťažou (napríklad úprava reklamy).

Na rozdiel od rekodifikácie občianskeho práva, ktorá vychádza z existujúceho legislatívneho zámeru a existujúcich viacerých návrhov budúcej právnej úpravy jednotlivých inštitútov občianskeho práva v rôznom stupni rozpracovanosti a kvalite, ktoré vznikli počas predchádzajúcich prác na rekodifikácii občianskeho práva, pre rekodifikáciu práva obchodných spoločností takéto materiály neexistujú. Vychádzajúc z čl. 11 Legislatívnych pravidiel vlády Slovenskej republiky a dobrej legislatívnej praxe, návrhu právnej úpravy s výrazným hospodárskym a finančným dosahom by mala predchádzať odborná a verejná diskusia o cieľoch a koncepčných východiskách právnej úpravy v podobe legislatívneho zámeru, ktorý sa týmto predkladá.

B. Právno-politické a ekonomické východiská rekodifikácie

Na úvod koncepčných úvah o cieľoch a obsahu rekodifikácie práva obchodných spoločností je potrebné zdôrazniť vnímanie práva obchodných spoločností ako súčasti právneho rámca podnikateľského prostredia. Obchodná spoločnosť sa vyvinula ako právny nástroj riadenia rizika podnikania a správy majetku využívaného na podnikanie. Organizačná právna forma obchodnej spoločnosti súčasne v porovnaní s inými právnymi formami umožňuje optimalizovať náklady spolupráce viacerých osôb (často aj s rozdielnymi záujmami) v podnikaní. Rámec práva obchodných spoločností tak má (okrem iných) priamy vplyv na atraktivitu podnikateľského prostredia a ekonomickú konkurencieschopnosť Slovenska.

Z tohto pohľadu je kľúčové vnímanie práva obchodných spoločností ako živého práva, t. j. východiskom pre tvorbu návrhu nebudú primárne abstraktné teoretické konštrukcie, ale vo významnej miere potreby ekonomickej praxe a vnímanie nedostatkov súčasnej právnej úpravy.

Právna úprava obchodných spoločností musí reflektovať ich reálne ekonomické fungovanie v slovenskom hospodárstve. Pokiaľ ide o zastúpenie jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností výrazným spôsobom prevažujú v slovenskom korporáčnom rámci spoločnosti s ručením obmedzeným, z ktorých je väčšina spoločností s jediným spoločníkom. Pomerne časté sú koncernové štruktúry spoločností. Medzi akciovými spoločnosťami dominujú tzv. súkromné akciové spoločnosti, ktorých akcie nie sú obchodované na regulovanom trhu. Ostatné právne formy obchodných spoločností a družstvá sú zastúpené minimálne.

V informačnom systéme obchodného registra Corwin bolo k 15. decembru 2020 zapísaných 1104 verejných obchodných spoločností, 1440 komanditných spoločností, 297 512 spoločností s ručením obmedzeným, 7998 akciových spoločností, 258 jednoduchých spoločností na akcie a 2386 družstiev.¹

V slovenskom podnikateľskom priestore je ekonomické fungovanie obchodných spoločností dominantne založené na financovaní cudzími zdrojmi a spoločnosti nie sú vybavené významnejším vlastným kapitálom. Obmedzené možnosti financovania nezodpovedajú rýchlo sa meniacim potrebám podnikateľov na trhu a v ostatných rokoch je preto možné identifikovať nárast súkromných investícií (*venture capital* vo forme vlastného kapitálu) do začínajúcich a projektových spoločností (tzv. *start-upy* a *scale-up*), ako aj získavanie cudzích zdrojov mimo tradičného bankového sektora, najmä vo forme vydávania korporátnych dlhopisov a iných cenných papierov.

Pre Slovensko je typická úzka a uzavretá štruktúra spoločníkov obchodných spoločností, čo znamená vysokú previazanosť medzi spoločníkmi a manažmentom spoločnosti a s tým súvisiace riziko uprednostnenia záujmu vlastníkov na úkor veriteľov (na rozdiel od štruktúry rozdrobeného vlastníctva, v ktorej existuje vyššie riziko uprednostnenia záujmov manažmentu na úkor vlastníkov). Základné

¹ Informácia o počte vymedzeného okruhu zapísaných osôb pochádza z databázy informačného systému obchodného registra Corwin a je aktuálna k 15. decembru 2020. Ide o počet „živých“ zapísaných osôb (obchodných spoločností) v obchodnom registri. Do uvedeného počtu zapísaných osôb neboli zahrnuté tie zapísané osoby, pri ktorých bol v databáze informačného systému obchodného registra Corwin zapísaný dátum ich výmazu, ako aj tie, pri ktorých bol zmenený príslušný registrový súd z dôvodu zmeny sídla, zlúčenia, splynutia či rozdelenia tak, aby nedošlo k ich zdvojenému započítaniu. Uvedený počet zapísaných osôb taktiež reflektuje aj na zmeny súvisiace so zmenou právnej formy zapísaných osôb. Informácie o počte vymedzeného okruhu zapísaných osôb môžu oproti datasetom FinStatu vykazovať miernu odchýlku, cca 1%, v počte zapísaných osôb, a to z dôvodu rozdielného prístupu k metóde získavania informácií cez štatistické spracovanie údajov o obehu agendy obchodného registra.

linie korporátnych sporov sú preto vedené buď medzi dvomi alebo maximálne niekoľkými skupinami spoločníkov navzájom (vždy s dopadom na obchodné vedenie spoločnosti) alebo medzi spoločnosťou (t. z. spoločníkmi ako ekonomickými vlastníkmi a manažmentom) a jej veriteľmi vo fáze, keď aktíva spoločnosti už z ekonomického pohľadu nemajú patriť (výlučne) jej spoločníkom.

Pozornosť je potrebné venovať prevalencii „jednoosobových“ spoločností (či už sú spoločníkom fyzické osoby alebo sú súčasťou koncernovej štruktúry), ktorých účelom je práve získanie privilégia „obmedzeného ručenia“. Obmedzené ručenie jediného spoločníka za záväzky spoločnosti s ručením obmedzeným spolu s odlišným daňovým a odvodovým režimom vedú k masívnemu využívaniu tejto formy obchodných spoločností. V týchto štruktúrach je časté ignorovanie pravidiel chrániacich majetok obchodných spoločností (rozdeľovanie majetku spoločnosti spoločníkom, tunelovanie spoločnosti), ale aj zlyhávanie zodpovednostných mechanizmov (najmä zodpovednosť členov orgánov spoločnosti za spôsobenú škodu) mimoriadne škodlivé pre podnikateľské prostredie a osobitne pre veriteľov obchodných spoločností. V budúcnosti by motivácia podnikajúcich fyzických osôb obmedziť svoju zodpovednosť za záväzky z podnikateľskej činnosti mohla byť riešená súhrou viacerých inštitútov vecného, rodinného a živnostenského práva, a nie len prostredníctvom práva obchodných spoločností.

S tým súvisí aj problém ochrany veriteľov obchodných spoločností, čo je téma, ktorá má väzbu na záväzkové právo, bezprostredne súvisí s insolvenčným právom, ale musí byť reflektovaná aj v práve obchodných spoločností, pričom pre ochranu veriteľov je kľúčové, aby tieto právne úpravy (najmä právo obchodných spoločností a insolvenčné právo) na seba nadväzovali a nepôsobili protichodne (napríklad ručenie členov orgánov za vrátenie vkladu, odporovateľnosť takýmto právnym úkonom a zodpovednosť za škodu uplatňovaná spoločnosťou, spoločníkmi, veriteľmi a správcom v konkurze).

Právna úprava by mala tieto socio-ekonomické východiská zohľadňovať a tomu zodpovedajúc pripraviť právny rámec pre fungovanie obchodných korporácií, osobitne adresujúc najčastejšie situácie či kolízie dotknutých záujmov v korporačnom rámci.

Základným právno-politickým východiskom bude chápanie práva obchodných spoločností ako súčasti súkromného práva. To znamená, že kľúčové otázky práva obchodných spoločností, t. j. založenie, príprava a tvorba zakladateľských dokumentov obchodných spoločností, zriaďovanie orgánov, úprava povinností a zodpovedností členov orgánov, riešenie konfliktov záujmov v rámci obchodných spoločností a riešenie ochrany veriteľov a investorov bude primárne riešená nástrojmi súkromného práva. S plným vedomím, že najmä v kapitálových spoločnostiach, osobitne verejných (ktorých cenné papiere stelesňujúce majetkovú účasť v spoločnosti sú predmetom obchodovania na kapitálovom trhu) nástroje verejného práva prejavujúce sa najmä kogentnosťou právnej úpravy a administratívno-právnymi nástrojmi majú svoje miesto. Nemajú však miesto tam, kde požadovaný cieľ možno dosiahnuť namiesto administratívno-právneho riešenia súkromnoprávnymi nástrojmi.

Vnímanie práva obchodných spoločností ako súčasti súkromného práva znamená, že podnikanie v právnej forme obchodnej spoločnosti je prejavom autonómie vôle, ktorá je východiskovým princípom celej právnej úpravy obchodných spoločností. Autonómia vôle by mala byť v novej právnej úprave posilnená. Mala by nadväzovať na nové vymedzenie kritérií kogentnosti úpravy právnických osôb vo všeobecnej časti Občianskeho zákonníka, ktoré by malo byť spoločné pre všetky právnické osoby súkromného práva, pričom odlišnosti právnych foriem obchodných spoločností by odôvodňovali sprísnenie požiadaviek na kogentnosť ich právnej úpravy (typicky pre verejné akciové spoločnosti). Zásadné posilnenie autonómie vôle bude predstavovať aj upustenie od princípu

jednotnosti obchodného podielu či uzavretého výpočtu druhov akcií, ako aj možnosť zvoliť si monistickú štruktúru akciovej spoločnosti. V tejto súvislosti pracovná skupina vníma nevyhnutnosť koordinácie legislatívnych prác na novom zákone o obchodných spoločnostiach a družstvách s prebiehajúcimi legislatívnymi prácami na rekodifikácii občianskeho práva, pričom priebeh týchto bude nevyhnutne paralelný a bude sa klásť dôraz aj na vzájomnú previazanosť návrhov. O tejto skutočnosti svedčí aj fakt, že Rámcový plán legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky na VIII. volebné obdobie očakáva spracovanie a predloženie rekodifikačných legislatívnych materiálov súčasne v rovnakom období.

Druhým neopomenuteľným právno-politickým východiskom rekodifikácie práva obchodných spoločností sú rámce európskeho práva obchodných spoločností harmonizujúce právnu úpravu obchodných spoločností v rámci európskeho priestoru. Tieto rámce sú komplexne upravené najmä v *Smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/1132 zo 14. júna 2017 týkajúca sa niektorých aspektov práva obchodných spoločností (kodifikované znenie)* (Ú. v. EÚ L 169/46, 30.6.2017) v platnom znení, ktorú je možné prirovnáť k „malému kódexu“ európskeho práva obchodných spoločností, i keď je potrebné jedným dychom dodať, že sú aj v tomto odvetví špecifické oblasti, ktoré sú (najmä so zreteľom na osobitný právny základ pre ich prijatie) samostatne upravené v osobitných právnych aktoch EÚ, medzi inými ide najmä o úpravu

- Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/102/ES zo 16. septembra 2009 v oblasti práva obchodných spoločností o spoločnostiach s ručením obmedzeným s jediným spoločníkom (kodifikované znenie) (Ú. v. EÚ L 258/20, 1.10.2009),
- Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2007/36/ES z 11. júla 2007 o výkone určitých práv akcionárov spoločností registrovaných na regulovanom trhu (Ú. v. EÚ L 184/17, 14.7.2008) v platnom znení,
- Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/828 zo 17. mája 2017, ktorou sa mení smernica 2007/36/ES, pokiaľ ide o podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov (Ú. v. EÚ L 132, 20.5.2017) a
- Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/25/ES z 21. apríla 2004 o ponukách na prevzatie (Ú. v. EÚ L 142, 30.4.2004, Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 17/zv. 2) v platnom znení.

Harmonizačné iniciatívy Európskej únie sú pritom ďalej dopĺňané unifikačnými právnymi aktmi, ktorými sú zakotvené tzv. európske formy obchodných spoločností, ktoré vo vzťahu k jednotlivým národným právnym systémom (teda slovenský nevynímajúc) pôsobia ako istý katalizačný prvok, nakoľko so sebou prinášajú v niektorých prvkoch flexibilnejší právny rámec.

C. Súčasný stav práva obchodných spoločností na Slovensku

Základom slovenského práva obchodných spoločností je až do súčasnosti právna úprava z roku 1991. Odvtedy právna úprava obchodných spoločností bola takmer 50 krát novelizovaná. Najrozsiahlejšou novelizáciou a aj najrozsiahlejšou zmenou práva obchodných spoločností bola novelizácia prijatá v súvislosti so vstupom Slovenska do Európskej únie (novela vykonaná zákonom č. 500/2001 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov). Transponovala Smernice EÚ a upravila základ zodpovednosti štatutárnych orgánov za škodu spôsobenú obchodnej spoločnosti. Z neskorších noviel možno považovať za zásadne významné najmä:

- novelizáciu vykonanou zákonom č. 87/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorá upravila diskvalifikáciu členov orgánov obchodných spoločností a upravila krízové financovanie pôžičkami spoločníkov,
- novelizáciu vykonanou zákonom č. 389/2015 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorou bola vytvorená nová forma obchodnej spoločnosti – jednoduchá spoločnosť na akcie a upravili sa aj dohody medzi spoločníkmi a
- novelizáciu vykonanou zákonom č. 264/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, ktorá zaviedla zodpovednosť faktických orgánov, ovládajúcich spoločníkov a členov orgánov v úpadku spoločnosti, konsolidovala režim tvorby a vyplácania vlastných zdrojov kapitálovej obchodnej spoločnosti a ktorou sa podstatne obmedzila možnosť nekalých zlúčení spoločností.

Zvyšné novelizácie sú okrem transpozičných prevažne kazuistické legislatívne zásahy, ktoré nemali potenciál vyriešiť dlhodobé problémy slovenského obchodného práva. Zásadným problémom je prerastanie administratívnoprávnych a byrokratických zásahov do práva obchodných spoločností v reakcii na praktické problémy neriešené včas judikatórnou praxou (napríklad problémy prevodov obchodných podielov a akcií na tzv. „biele kone“ či nedostatky pri vyvodzovaní zodpovednosti voči členom orgánov v prípade likvidačných zlúčení). V dôsledku toho na jednej strane narastá a navrhuje sa počet kogentných ustanovení a súčasne sa prehlbuje nevyjasnenosť právneho rámca zmluvnej slobody v právnej úprave obchodných spoločností a odlišiteľnosť kogentných noriem od dispozitívnych. Súčasne absentuje úprava niektorých v praxi reálne fungujúcich vzťahov, najmä oblasť koncernového práva. Výsledkom je neprehľadnosť právnej úpravy a niekedy duplicita alebo až protichodnosť niektorých inštitútov (typicky zodpovednosť za škodu a ručenie členov orgánov voči spoločnosti a voči veriteľom), dizonancia medzi právnou úpravou a podnikateľskou realitou (napríklad chýbajúce koncernové právo) a najmä strata jednotiaceho myšlienkového základu práva obchodných spoločností ako funkčného súkromnoprávného nástroja na racionálne riadenie podnikateľského rizika a správu podnikateľského majetku.

Súčasný stav práva obchodných spoločností súvisí aj s genézou jeho vzniku pri absencii všeobecnej právnej úpravy právnických osôb, ktorá viedla k jej nahrádzaniu komplexnou legislatívou v oblasti obchodných spoločností. A nepochybne, najmä pokiaľ ide o kazuistické novelizácie, ide o dôsledok nedostatočného judikatórneho, ale aj doktrínálneho rozpracovania konceptov práva obchodných spoločností.

V tejto súvislosti treba predoslať, že právo obchodných spoločností ako súčasť súkromného práva a súčasne ako oblasť práva reflektujúca a regulujúca permanentne sa vyvíjajúcu oblasť podnikania,

môže predstavovať kvalitný regulačný rámec len pri existencii kvalitnej a vývoj podnikateľského prostredia reflektujúcej judikátornej praxe. Preto nevyhnutnou súčasťou vytvárania nového rámca práva obchodných spoločností musí popri rekodifikácii byť aj špecializácia súdov (kauzálna príslušnosť) a sudcov na oblasť práva obchodných spoločností, ktorú už predpokladajú aj návrhy Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky týkajúce sa súdnej mapy.

D. Rámce a impulzy rekodifikácie práva obchodných spoločností

Nový regulačný rámec práva obchodných spoločností by mal zohľadniť vývoj korporačných úprav v zahraničí a zmien ekonomického a spoločenského prostredia a podmienok pre fungovanie moderného práva obchodných spoločností, ale nemal by zároveň ignorovať právno-spoločenský kontext na Slovensku. Rekodifikácia práva obchodných spoločností nemá byť samoučelná. Jej cieľom nemá byť len odstránenie protichodností jednotlivých inštitútov práva obchodných spoločností, ale aj jeho zásadná reforma. Nová právna úprava by mala mať tri hlavné hybné momenty.

1. Legislatívne reformy vybraných štátov kontinentálnej Európy ako inšpiratívny zdroj a súperenie v regulačnej súťaži

Krajiny a ich právne formy sa v dôsledku judikatúry Súdneho dvora EÚ umožňujúceho pôsobenie a cezhraničné zakladanie obchodných spoločností naprieč EÚ dostali do veľkej regulačnej súťaže. V snahe reformovať právo obchodných spoločností tak vo väčšine členských štátov EÚ dochádzalo v posledných dvoch dekádach k zásadným zásahom do práva obchodných spoločností.

Cieľom týchto zmien bolo zvýšenie flexibility právnej formy kapitálových obchodných spoločností, najmä súkromných či uzavretých foriem, ktoré sa nefinancujú na kapitálovom trhu a ktoré nepodliehajú európskym pravidlám ochrany kapitálu obchodných spoločností. Ide o právne formy v zásade ekvivalentné k spoločnostiam s ručením obmedzeným, resp. novo zavedené zjednodušené formy akciových spoločností.

Zjednodušuje sa proces zakladania obchodných spoločností využívaním rôznych štátom ustanovených vzorov a formulárov, znižujú sa administratívne bariéry pri zakladaní.

Zároveň sa spracovávali skúsenosti s fungovaním konceptu základného imania, ktoré bolo vnímané ako dominantný koncepčný prostriedok systému ochrany veriteľov obchodnej spoločnosti. S tým, ako sa znižuje jeho význam sa zvyšoval význam úpravy financovania obchodnej spoločnosti so zohľadňovaním rozdielov medzi interným a externým financovaním vlastnými a cudzími zdrojmi, transakcií so spriaznenými osobami a pravidiel na výplatu vlastného imania, ale aj snaha o zefektívnenie fungovania zodpovednostných mechanizmov.

Vo Francúzsku bola už v roku 1994 zavedená nová zjednodušená forma akciovej spoločnosti (*Société par actions simplifiée*, SAS), pričom mnohé z liberalizačných tendencií sa neskôr prejavili aj v práve spoločností s ručením obmedzeným (SARL), najmä zníženie základného imania a zjednodušenie pravidiel pre reálne vytvorenie základného imania (2001, 2003).

V Taliansku došlo reformou z roku 2001 k jasnejšiemu rozdeleniu medzi súkromnými kapitálovými spoločnosťami (*società a responsabilità limitata*, s.r.l.) a verejnými akciovými spoločnosťami. Opustil sa *numerus clausus* druhov akcií. Spoločnosti s ručením obmedzeným majú flexibilný rámec nastavenia ich vnútornej štruktúry. Legislatívnymi dekrétmi z roku 2003 a 2004 boli upravené aj procesné otázky konaní vo veciach obchodných spoločností a tiež otázky koncernového práva. Neskôr boli zavedené zjednodušené formy spoločnosti s ručením obmedzeným (2012, 2013).

Aj v Nemecku ako rodnej krajine spoločnosti s ručením obmedzeným a kontinentálneho konceptu ochrany kapitálu obchodnej spoločnosti došlo v roku 2008 k novelizácii práva kapitálových obchodných spoločností [*Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von*

Missbräuchen (MoMiG)] čím došlo k odpojeniu vzniku obchodnej spoločnosti od verejnoprávnych oprávnení na podnikanie, zjednodušenie štandardizovaného zakladania obchodnej spoločnosti a zavedenie tzv. podnikateľskej spoločnosti (UG) ako osobitnej formy spoločnosti s ručením obmedzeným s nižším základným imaním a jeho postupným dopĺňaním zo zisku na výšku vyžadovanú od spoločnosti s ručením obmedzeným. Došlo aj k zníženiu základného imania a zjednodušeniu pravidiel pre reálne vytvorenie základného imania.

Podobnú formu obchodnej spoločnosti vytvorilo aj Španielsko (*Sociedad limitada de formación sucesiva*, 2013).

Írsky zákon o obchodných spoločnostiach z roku 2014 konsolidoval právnu úpravu a zahrnul aj otázky korporátnych insolvencií. Vytvorili sa dva druhy nových právnych foriem obchodných spoločností (*company limited by shares*, CLS a *designated activity company*, DAC), pričom aj tu sa právna úprava vybuďovala okolo súkromnej kapitálovej spoločnosti – CLS.

V Holandsku došlo tiež k vytvoreniu flexibilnejšej formy obchodnej spoločnosti (flex BV, 2012), a to bez požadovaného základného imania.

Reformy práva obchodných spoločností, a osobitne práva spoločností s ručením obmedzeným ako uzavretých obchodných spoločností neobišli ani krajiny V4. V Česku priniesla zásadné zmeny rekodifikácia súkromného práva, s podstatným spružnením pravidiel pre spoločnosti s ručením obmedzeným (aj čo do ochrany kapitálu či vlastností obchodného podielu). V Poľsku došlo už v roku 2000 k dôležitej reforme práva obchodných spoločností, prijatím Zákonníka obchodných spoločností, a s účinnosťou od roku 2021 aj novú formu obchodnej spoločnosti – zjednodušenú akciovú spoločnosť a dematerializáciu všetkých akcií. V Maďarsku bol korporačný zákon prijatý v roku 2006.

Dochádza aj k ideologickému obratu v doktríne práva obchodných spoločností. Základné koncepty práva obchodných spoločností boli postulované na pozadí veľkých verejne obchodovateľných akciových spoločností a konfliktov v nich súperiacich záujmov (roztrúsení akcionári proti riadiacim orgánom). V súčasnosti sa však pozornosť sústreďuje na menšie spoločnosti s ručením obmedzeným, v ktorých sú konfliktné situácie odlišné od veľkých korporácií a základný konflikt je skôr medzi záujmami jednotlivých spoločníkov, resp. medzi veriteľmi spoločnosti a spoločníkmi. Na tieto spoločnosti sa sústreďujú aj vzorové pravidlá, ktoré sú prijímané na medzinárodnej či akademickej úrovni (návrhy pracovnej skupiny UNCITRAL, akademický návrh Európskeho modelového predpisu o obchodnej spoločnosti – EMCA).

Zároveň sa viac zohľadňujú koncernové štruktúry, keďže väčšina významnejších obchodných spoločností funguje ako skupina obchodných spoločností pod jednotným riadením.

Ďalším znakom súvisiacim s voľným pohybom kapitálu a slobodou usadiť sa je potreba riešiť nárast cezhraničných prvkov v práve obchodných spoločností, ktoré sú – na rozdiel od slovenskej úpravy koncipovanej v roku 1991 – dnes už každodennou realitou (s tým súvisí aj regulatórna arbitráž, ktorá je viditeľná najmä v insolvenčnom práve).

Zvýšený dôraz sa tiež kladie na celospoločenské dopady fungovania obchodnej spoločnosti a preferuje sa také jej riadenie, ktoré je spoločensky šetrné (spoločenská zodpovednosť obchodnej spoločnosti), čo sa už prejavilo v legislatívnych zásahoch (napríklad Francúzsko, 2014 a 2018) a môže ovplyvňovať

interpretáciu povinností ukladaných obchodnej spoločnosti a tým aj požiadavky na profesionálny výkon funkcie člena orgánu.

V neposlednom rade badať snahu o odkrytie ekonomickej štruktúry spoločníkov - identifikácia konečného užívateľa výhod skrytého za formálnou štruktúrou spoločníkov. Tým sa popri formálnych spoločníckych a rozhodovacích štruktúrach kladie dôraz aj na skutočné a faktické čerpanie príjmov z činnosti spoločnosti či jej skutočné ovládanie a riadenie (vrátane rozšírenia povinností formálnych členov orgánov aj na faktických členov orgánov).

V práve obchodných spoločností kontinentálnej Európy dochádza za posledné dve dekády k zásadným zmenám, ktoré slovenské právo nezasiahli, resp. zasiahli len okrajovo a v podobe čiastkových novelizácií, ktoré riešili konkrétne problémy práva obchodných spoločností. Práve recentné zmeny kontinentálneho práva obchodných spoločností reflektujú dynamiku a požiadavky podnikateľského prostredia a predstavujú dôležitý inšpiračný zdroj pre slovenskú rekodifikáciu.

2. Europeizácia práva obchodných spoločností

Druhým veľkým impulzom pre zmeny práva obchodných spoločností je európska harmonizácia. Tá sa významne zamerala v úvodnej fáze najmä na reguláciu efektívneho výkonu primárnej a sekundárnej slobody usadiť sa a odstraňovanie s tým súvisiacich bariér voľného pohybu osôb, koordináciu „ochranných opatrení“, ktoré členské štáty vyžadujú na ochranu spoločníkov a tretích osôb (veriteľov) od (kapitálových) obchodných spoločností pokiaľ ide o zakladanie, udržiavanie a zmeny základného imania a koordináciu záruk, ktoré sa vyžadujú na ochranu záujmov spoločníkov a tretích osôb od (kapitálových) obchodných spoločností, pokiaľ ide o sprístupnenie údajov a dokumentov (t. j. najmä harmonizácia rozsahu zapisovaných údajov a ukladaných listín, účinkov zverejnenia a ďalších aspektov a pravidiel vedenia obchodného registra) a neplatnosti spoločností (najmä harmonizácia dôvodov pre neplatnosť spoločnosti a jej následkov).

V ďalších fázach sa prijímané legislatívne opatrenia zameriavali na harmonizáciu transformačných procesov v kapitálových spoločnostiach, t. j. vnútroštátne ako aj cezhraničné fúzie a rozdelenia a v súčasnosti vysoko aktuálne cezhraničné premeny, a to rovnako v záujme efektívnej realizácie primárnej slobody usadiť sa. Posledné významné právne záväzné akty boli prijímané aj pod vplyvom globálnej hospodárskej a finančnej krízy a zamerané na reguláciu otázok správy a riadenia verejných akciových spoločností s dôrazom na podnietenie dlhodobého zapojenia akcionárov, inštitucionálnych investorov a správcov aktív a na zvýšenie transparentnosti vzťahov medzi spoločnosťami a investormi.

Aktuálne otvorené témy sú posledné legislatívne iniciatívy EÚ z oblasti práva obchodných spoločností, kde medzi inými je potrebné sa osobitne zmieniť najmä o:

- Smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1023 z 20. júna 2019 o rámcoch preventívnej reštrukturalizácie, o oddlžení a diskvalifikácii a o opatreniach na zvýšenie účinnosti reštrukturalizačných, konkurzných a oddľžovacích konaní a o zmene smernice (EÚ) 2017/1132 (Smernica o reštrukturalizácii a insolvenčii) (Ú. v. EÚ L 172, 26.6.2019),
- Smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1151 z 20. júna 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a postupov v rámci práva obchodných spoločností (Ú. v. EÚ L 186, 11.7.2019) a
- Smernici Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/2121 z 27. novembra 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o cezhraničné premeny, zlúčenia alebo splynutia a rozdelenia (Ú. v. EÚ L 321, 12.12.2019).

V prípade vyššie uvedených smerníc ide o právne záväzné akty, ktorých transpozícia sa očakáva v dohľadnej dobe a ktoré napriek tomu, že ich osobná pôsobnosť je limitovaná na kapitálové formy obchodných spoločností (v Slovenskej republike notifikované akciové spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným), sú spôsobilé priniesť do právneho poriadku Slovenskej republiky zmeny komplexnejšieho a širšieho charakteru, ktorých pôsobnosť nemusí byť zásadne limitovaná na konkrétnu formu obchodnej spoločnosti.

Budúce legislatívne iniciatívy je možné očakávať v rámci aktuálne prebiehajúcej verejnej konzultácie Komisie EÚ vedenej k téme udržateľnej správy a riadenia spoločností (*sustainable corporate governance*).

3. Digitalizácia a elektronizácia procesov v práve obchodných spoločností

Moderné právo obchodných spoločností, ale aj korporatnú prax podstatne zasiahla aj elektronizácia, digitalizácia a automatizácia, a to v troch smeroch.

Po prvé, elektronizované sú postupne činnosti verejnej správy pri registrácii obchodných spoločností. Elektronizácia, spolu so štandardizáciou zakladania obchodných spoločností (podpora zakladania spoločností prostredníctvom štandardizovaných formulárov a listín) prispieva k rýchlejšej registrácii spoločností, teda k ich efektívnejšiemu vzniku a evidencii relevantných údajov, čo rozširuje súbor informácií, ktoré je možné zverejniť. Vyžaduje sa však vytvorenie účinného prepojenia medzi jednotlivými systémami registrácie (obchodný register, centrálna depozitára cenných papierov, register partnerov verejného sektora), ako aj efektívnejšie prepojenie medzi zdrojovými a referenčnými registrami (obchodný register, register právnických osôb, register fyzických osôb či register adries) a samozrejme aj zachovanie existujúcich prepojení na iné systémy verejnej správy (napr. register účtovných závierok).

Po druhé, podporuje sa možnosť výkonu práv spoločníkov na diaľku pri zvýšení právnej istoty pokiaľ ide o možnosti a podmienky výkonu práva spoločníkov na diaľku. Väčšina dokumentov dnešného sveta už necirkuluje v listinnej podobe, ale na informačných komunikačných prostriedkoch. Zároveň rastie význam online stretnutí či zasadnutí orgánov. Tomu by nemal brániť ani právny poriadok svojou rigidnosťou, keď pripúšťa účasť a hlasovanie na valnom zhromaždení prostredníctvom elektronických prostriedkov len v rámci úpravy verejnej akciovej spoločnosti (§ 190d). Vývoj informačných prostriedkov je veľmi rýchly, preto právna úprava by mala stanovovať kritériá, za splnenia ktorých je možné využiť akýkoľvek informačný prostriedok komunikácie na prijímanie rozhodnutí v obchodnej spoločnosti.

Po tretie, od prísne regulovaného spôsobu získavania kapitálu (financovanie spoločnosti), ktorým sa tradične získavali prostriedky na fungovanie obchodných spoločností (typicky kolektívne investovanie), sa odčleňuje financovanie spoločností prostredníctvom platforiem (*crowdfunding* a *crowdinvestment*), ktoré je zjednodušené a umožňuje aj veľmi laický prístup širokej masy investorov k financovaniu spoločnosti (*Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2020/1503 zo 7. októbra 2020 o európskych poskytovateľoch služieb hromadného financovania pre podnikanie a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/1129 a smernice (EÚ) 2019/1937 (Ú. v. EÚ L 347, 20.10.2020)*). Nie len s nárastom startupovej scény sú spojené ďalšie nové formy financovania spoločnosti prostredníctvom rizikového kapitálu, na ktoré musí byť právna úprava pripravená.

V blízkej budúcnosti bude potrebné reagovať aj na využitie umelej inteligencie pri podnikateľskom rozhodovaní či iných procesoch rozhodovania v rámci obchodnej spoločnosti, a to vytvorením

právneho rámca jej použitia pri zachovaní zodpovednosti členov orgánov za kontrolu jeho riadneho fungovania.

Z toho všetkého vyplýva, že nové slovenské právo obchodných spoločností by malo byť vsadené do prostredia regulačnej súťaže právnych foriem európskeho práva, má byť – podobne ako reformy ostatných štátov Európskej únie – zamerané na základné formy súkromných a uzavretých obchodných spoločností (spoločnosti s ručením obmedzeným). Musí umožňovať flexibilitu pri nastavení procesov správy a riadenia spoločnosti, zvýšiť a zjednodušiť zapojenie spoločníkov do správy a riadenia vrátane digitalizácie rozhodovacích procesov a nastaviť dostatočne efektívne mechanizmy ochrany dotknutých subjektov, najmä veriteľov spoločnosti, a to najmä prostriedkami úpravy financovania a presunu majetku obchodnej spoločnosti a zodpovednostných mechanizmov v efektívnej súčinnosti s rámcom insolvenčného práva. Zároveň musí ponúknuť aj dostatok prostriedkov pred zneužívaním právnej formy obchodných spoločností a utajovaniu ekonomického pozadia obchodnej spoločnosti, teda konečných užívateľov výhod.

E. Legislatívny zámer rekodifikácie práva obchodných spoločností

Legislatívny zámer je zameraný na zásadné koncepčné otázky rekodifikácie práva obchodných spoločností. To znamená, že otázky, v ktorých sa nepredpokladá zásadná zmena nie sú osobitne uvádzané. Rovnako predmetom tohto materiálu nie sú ani detailné alebo legislatívno – technické otázky budúcej právnej úpravy. Cieľom je dosiahnuť zhodu na koncepčných otázkach práva obchodných spoločností, ktoré predstavujú zásadné zmeny oproti súčasnej právnej úprave tak, aby bolo možné pristúpiť k prácam na návrhu vecných riešení a paragrafového znenia. Detailné rozpracovanie v podobe paragrafového znenia bude predmetom samostatnej diskusie po jeho príprave, a to aj po častiach.

1. Vzťah rekodifikovaného práva obchodných spoločností k všeobecnej právnej úprave právnických osôb

Pripravovaná rekodifikácia občianskeho práva (Občianskeho zákonníka) predpokladá oproti súčasnému právnemu stavu prepracovanú všeobecnú právnu úpravu právnických osôb. Súčasná všeobecná právna úprava je veľmi stručná a nedostatočná, výsledkom čoho je, že jednotlivé otázky právnických osôb sa riešia v rámci jednotlivých právnych úprav právnych foriem právnických osôb, aj to často nedostatočne. Výsledkom je, že najprepracovanejšia právna úprava obchodných spoločností slúži často aj pre analogické použitie tam, kde pri iných právnych formách právnických osôb niektoré otázky nie sú riešené vôbec a v oblasti likvidácie právnických osôb slúži priamo ako subsidiárna právna úprava.

Ambíciou rekodifikácie občianskeho práva, v časti všeobecnej právnej úpravy právnických osôb, je preto vytvorenie všeobecného právneho základu pre založenie, vznik, názov vrátane jeho ochrany, vnútornú štruktúru orgánov právnickej osoby, rozhodovanie vo vnútri orgánov, konanie právnickej osoby navonok, zodpovednosť členov orgánov, zrušenie právnickej osoby a jej likvidáciu a zánik právnickej osoby. Všeobecne budú upravené aj kritéria pre určenie kogentnosti a dispozitívnosti pravidiel upravujúcich právnické osoby súkromného práva, najmä s ohľadom na neodňateľnú právomoc orgánov právnických osôb, ochrany veriteľov a minoritných spoločníkov. V novom Občianskom zákonníku sa predpokladá tiež úprava základných právnych foriem právnických osôb, a to združenia osôb, účelové združenia majetku a účelové združenia osôb a majetku. Obchodné spoločnosti budú v súlade so zaužívanou doktrínou klasifikáciou podskupinou združení osôb (korporácií) a subsidiárne sa na ne uplatní všeobecná právna úprava právnických osôb a osobitná právna úprava združení osôb.

Vo vzťahu k právu obchodných spoločností to znamená, že veľká časť inštitútov, ktorá je v súčasnosti upravená v rámci všeobecnej právnej úpravy obchodných spoločností v Obchodnom zákonníku bude súčasťou všeobecnej právnej úpravy právnických osôb. Rekodifikované právo obchodných spoločností sa v rámci všeobecnej právnej úpravy obmedzí len na právnu úpravu tých inštitútov, pri ktorých sa vo vzťahu k právnym formám obchodných spoločností vyžaduje osobitná úprava a súčasne sa bude vzťahovať na všetky alebo viaceré (najmä kapitálové) právne formy obchodných spoločností.

Z toho vyplýva, že všeobecná právna úprava obchodných spoločností sa v novom prameni práva obchodných spoločností zúži a bude obsahovať najmä spoločnú úpravu kapitálových spoločností týkajúcu sa povinností a zodpovednosti členov orgánov obchodných spoločností (pravidlo podnikateľského úsudku, osobitný režim právnych následkov konania v rozpore s povinnosťou

lojality), práv a povinností spoločníkov obchodných spoločností, pravidiel ochrany kapitálu (a veriteľov) obchodných spoločností a osobitných povinností obchodných spoločností a ich štatutárnych orgánov vo vzťahu k hroziacemu úpadku obchodnej spoločnosti.

Na druhej strane ale záväzkové vzťahy, ktoré majú čisto korporátny charakter, resp. na zákonnú a štatutárnu úpravu priamo nadväzujú, či sa s ňou dokonca môžu prekryvať, budú upravené podrobnejšie oproti súčasnosti, a to v novom zákone o obchodných spoločnostiach a družstvách. Myslia sa tým otázky ako dispozície s obchodnými podielmi, resp. akciami, čiže otázky súvisiace s účasťou v spoločnosti a prevodmi účasti na spoločnosti (vrátane otázok ako sú obmedzenia prevodov, predkupné právo, vytváranie zamestnaneckých opčných plánov umožňujúcich účasť na spoločnosti), dispozície s právami spojenými s obchodnými podielmi, resp. akciami (právo na zisk, vyrovnací podiel), úprava účinkov prevodov účasti na spoločnosti a úprava osobitných dohôd spoločníkov vrátane akcesorických dohôd ako je *drag along*, *tag along* alebo *shoot-out* vrátane možnosti dobrovoľnej a jednoducho dostupnej registrácie akcesorických dohôd (ako aj predkupného práva) v kapitálových spoločnostiach.

V rámci rekodifikácie sa bude tiež analyzovať a skúmať možnosť a vhodnosť zavedenia vytesnenia drobných akcionárov (*squeeze-out*) v prípade súkromných akciových spoločností.

Všeobecná právna úprava obchodných spoločností by mala obsahovať aj základy koncernového práva, ktoré v súčasnosti absentuje (východiská právnej úpravy koncernového práva sú uvedené nižšie v tejto časti pod bodom 3. 3. e)).

Vzhľadom na podstatné odlišnosti medzi jednotlivými právnymi formami obchodných spoločností, potom rekodifikovaná právna úprava obchodných spoločností bude predstavovať osobitnú právnu úpravu jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností s tým, že niektoré inštitúty budú upravené pre viacero právnych foriem obchodných spoločností spoločne a všeobecná právna úprava právnických osôb sa na obchodné spoločnosti použije subsidiárne. Vzhľadom na predpokladaný rozsah rekodifikovanej právnej úpravy obchodných spoločností subsidiárne použitie tejto všeobecnej právnej úpravy obchodných spoločností sa tak predpokladá v konečnom dôsledku v širšom rozsahu ako pri súčasnom právnom stave. Rovnako sa predpokladá v širšom rozsahu subsidiárne použitie všeobecnej právnej úpravy právnických osôb oproti súčasnosti a naopak, právna úprava obchodných spoločností už nebude v žiadnej oblasti obsahovať subsidiárne pravidlá pre iné právne formy.

2. Právne formy obchodných spoločností (a družstva)

Navrhujú sa štyri právne formy obchodných spoločností:

- verejná obchodná spoločnosť,
- komanditná spoločnosť,
- spoločnosť s ručením obmedzeným a
- akciová spoločnosť.

Spoločne s obchodnými spoločnosťami bude upravené aj družstvo.

Právna úprava európskych foriem obchodných spoločností bude naďalej prenechaná samostatným právnym predpisom.

Právna forma jednoduchej spoločnosti na akcie sa nenavrhuje prevziať. Jednoduchá spoločnosť na akcie bola vnesená do slovenského práva obchodných spoločností ako právna forma s prvkami

akciovej spoločnosti a spoločnosťami s ručením obmedzeným, s vysokou mierou dispozitívnosti právnej úpravy umožňujúcou kreovať osobitné druhy akcií vydávaných spoločnosťou a vnútornú organizáciu spoločnosti flexibilne podľa účelu založenia jednoduchej spoločnosti na akcie.

Cieľom úpravy jednoduchej spoločnosti na akcie bolo vytvoriť právny rámec pre uľahčenie vstupu rizikového kapitálu najmä do *joint-venture* štruktúr a začínajúcich spoločností, resp. spoločností v inovatívnych odvetviach, ktoré majú ťažší prístup k bankovému financovaniu. Dôvodom pre prijatie tejto právnej úpravy bolo, že právna úprava existujúcich právnych foriem, najmä akciovej spoločnosti a spoločnosti s ručením obmedzeným neumožňovala bez zásadnejšej a rozsiahlej reformy flexibilne kreovať také individuálne parametre obchodnej spoločnosti, ktoré by vyhovovali niektorým oblastiam podnikania, resp. určitému spôsobu financovania obchodnej spoločnosti pri zachovaní záujmov investorov. V uvedenom kontexte, kde boli známe vecné požiadavky a legislatívne očakávania, ktoré bolo potrebné naplniť, sa z niekoľkých možných alternatív, ktoré boli v danom čase k dispozícii, prijala po diskusiách tá, ktorou došlo k zakomponovaniu novej právnej formy obchodnej spoločnosti do slovenskej korporáčnej sústavy bez toho, aby došlo k zmenám existujúcich foriem obchodných spoločností. Vzhľadom na východiská rekodifikácie práva obchodných spoločností však bude snahou, aby štandardné právne formy poskytovali oproti súčasnému stavu široký priestor pre súkromnú autonómiu zakladateľov. Najmä právna úprava kapitálových spoločností bude do budúcnosti umožňovať taký priestor pre kreovanie vnútornej organizácie spoločnosti a priestor pre rôzne formy kolektovania vlastných zdrojov a rozlíšenia postavenia spoločníkov, že právna forma jednoduchej spoločnosti na akcie by sa tak mala stať nadbytočnou. Zároveň však mnohé prvky úpravy jednoduchej spoločnosti na akcie budú prevzaté do právnej úpravy (súkromnej) akciovej spoločnosti, resp. spoločnosti s ručením obmedzeným (zrušenie *numerus clausus* akcií, regulácia podmienok prevoditeľnosti akcie spojené s efektívnymi akcionárskymi dohodami, flexibilnejšia štruktúra orgánov a podobne). V tomto ohľade vypustenie jednoduchej spoločnosti na akcie z existujúcej korporáčnej štruktúry by nemalo viesť k vzniku obáv zo „straty“ výdobytkov aktuálne spojených s touto právnou formou obchodnej spoločnosti, ale k prevzatiu výhod tejto právnej formy do ostatných právnych foriem.

Pre existujúce jednoduché spoločnosti na akcie bude vytvorený priestor transformovať sa na spoločnosti s ručením obmedzeným, na tie, ktoré túto možnosť nevyužijú sa navrhuje, aby sa na ne vzťahovala úprava akciových spoločností.

3. Základné východiská pre zmeny jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností

3.1. Verejná obchodná spoločnosť

Verejná obchodná spoločnosť je málo zastúpenou formou obchodných spoločností s veľkým rozsahom zmluvnej slobody. Z korporáčnej praxe sa zrejme aj z toho dôvodu neobjavili zásadnejšie požiadavky na zásahy do právnej úpravy. Rozhodujúca je skôr daňová regulácia, než korporáčny režim. Ani zahraničné skúsenosti neindikujú, že by právna forma vyžadovala zásadnejšie legislatívne zmeny. Preto sa rekodifikácia zameria na regulačné a terminologické spresnenia a prispôbenie novej všeobecnej úprave obchodných spoločností.

3.2. Komanditná spoločnosť

Rovnaké v zásade platí pre komanditnú spoločnosť.

V procese rekodifikácie by sa malo zväžiť, či prevažujúcu formu komanditných spoločností, v ktorej je komplementárom spoločnosť s ručením obmedzeným, štrukturálne pripodobniť spoločnosti s ručením obmedzeným.

Navrhujeme pre zatriktívnenie právnej formy komanditnej spoločnosti, aby v závislosti od účelu jej založenia zakladatelia sa mohli rozhodnúť, či majetková účasť komanditistov bude inkorporovaná do cenného papiera. Súčasne sa umožní, aby aj obchodné podiely neboli obligatórne u jedného spoločníka koncentrované do jedného obchodného podielu. Tieto zmeny budú indukované zmenami právnej úpravy spoločnosti s ručením obmedzeným.

3.3. Kapitálové obchodné spoločnosti – spoločná úprava

Nový právny predpis by mal podstatnejšie zasiahnuť do práva kapitálových obchodných spoločností, pri spoločnosti s ručením obmedzeným, ktorá je najrozšírejšou právnou formou a akciové spoločnosti, využívané najmä pri kapitálovo náročnejšom podnikaní. Pre obe právne formy sa predpokladá zásadný zásah do právnej úpravy, preto sa im venujeme v zámere samostatne.

V snahe vyhýbať sa duplicite právnej úpravy, pravidiel, ktoré budú spoločné pre všetky obchodné spoločnosti, resp. len pre niektoré z nich (ide predovšetkým o kapitálové spoločnosti), budú upravené spoločne. Zabezpečí to aj rovnakú interpretáciu identických právnych inštitútov a ich úpravy vo všetkých právnych formách obchodných spoločností, ktorých sa daný inštitút týka.

Cieľom tejto spoločnej úpravy bude tiež do veľkej miery prevziať právne inštitúty, ktoré súčasný Obchodný zákonník či zákon o konkurze a reštrukturalizácii pozná, ale zároveň odstrániť ich vnútorné nekonzistentnosti, oslabujúce ich účinnosť.

a) Spoločná úprava spoločných práv spoločníka

Príkladom úpravy, ktorá môže byť vyňatá pred zátvorku jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností sú práva spoločníkov a pravidlá pre ich výkon (napríklad spresnenie pravidiel pre splnomocnenie na výkon hlasovacích práv spoločníkov na valnom zhromaždení). Spoločná všeobecná právna úprava však nevylučuje osobitnú právnu úpravu v rámci jednotlivých právnych foriem obchodných spoločností. Napr. úprava práva spoločníka na informácie v rámci všeobecnej právnej úpravy by mala upravovať štandardný rozsah a spôsob uplatnenia práv spoločníkov, vrátane procesnoprávnej úpravy ich vymáhania, osobitná právna úprava pre jednotlivé formy obchodných spoločností môže rozsah práva na informácie rozšíriť alebo zúžiť, zohľadňujúc pritom deliace čiary medzi súkromnými (resp. uzavretými) a verejnými (resp. otvorenými) spoločnosťami, ako aj osobitosti orgánovej štruktúry spoločnosti (existenciu dozornej rady obchodnej spoločnosti či prítomnosť kontrolných členov v štatutárnom orgáne). Predpokladá sa osobitná právna úprava informačných povinností pre akciové spoločnosti, najmä verejné akciové spoločnosti z dôvodu ochrany záujmov spoločnosti ako celku a funkčnosti kapitálového trhu.

b) Spoločná úprava pravidiel rozhodovania orgánov spoločnosti

Právna úprava vzťahujúca sa na orgány spoločnosti všeobecne upraví pravidlá rozhodovania kolektívnych orgánov spoločnosti, vrátane rozhodovania *per rollam* a dištančného rozhodovania (rozhodovanie v rámci obchodného vedenia), konanie v mene obchodnej spoločnosti, spôsob konania kolektívneho orgánu, rozvinie pravidiel neplatnosti a ničotnosti uznesení valného zhromaždenia

vrátane procesných pravidiel ich uplatňovania, ktoré budú *lex specialis* k všeobecnej právnej úprave v novom Občianskom zákonníku.

c) Jednotná úprava ochrany majetku spoločnosti a regulácie transakcií so spriaznenými osobami

Spoločne pre kapitálové spoločnosti bude upravená tvorba a pravidlá ochrany/zachovania majetku kapitálových spoločností, ktoré sa budú týkať nie len základného imania a ich cieľom je, aby spoločníci/akcionári čerpali z majetkovej podstaty spoločnosti len podiely na zisku a aby toto pravidlo nebolo obchádzané. Na to budú slúžiť prepracované pravidlá inštitútu zákazu vrátenia vkladov, ktorý sa vzťahuje na akékoľvek neprimerané plnenia nad rámec prípustného rozdelenia zisku spoločnosti, ako aj pravidlá zákazu jeho obchádzania. Osobitné pravidlá sa budú týkať aj transakcií so spriaznenými osobami, najmä transakciami medzi obchodnou spoločnosťou a spoločníkom, ako aj členmi orgánov obchodnej spoločnosti a ich blízkymi osobami.

Osobitné pravidlá ochrany základného kapitálu, ktoré sú v zmysle európskej legislatívy uložené len akciovým spoločnostiam, sa budú týkať len akciových spoločností (resp. len verejných akciových spoločností) a v zásade sa nemajú rozširovať aj na spoločnosti s ručením obmedzeným.

Pre kapitálové spoločnosti ostane zachovaná aj právna úprava krízy s tým, že bude prepracovaná tak, aby boli odstránené dnešné interpretačné problémy s ňou spojené a to aj s ohľadom na skúsenosti, ktoré priniesla rakúska právna prax, ktorá bola inšpiráciou pre legislatívne uchopenie tohto právneho inštitútu.

d) Právne postavenie členov orgánov

Právne postavenie členov orgánov kapitálových spoločností bude vychádzať z rekodifikovanej právnej úpravy právnických osôb v Občianskom zákonníku, ktorý bude upravovať povinnosť lojality a požadovanej starostlivosti člena orgánu pri výkone jeho pôsobnosti, ale aj možnosti delegovania rozhodovania v rámci kolektívneho orgánu právnickej osoby. Právna úprava obchodných spoločností bude preto upravovať len špecifické pravidlá, na rozdiel od všeobecných právnických osôb. Nová právna úprava bude reflektovať skutočnosť, že podnikateľské rozhodovanie v sebe obsahuje určitú mieru rizika. Preto explicitne upraví pre podnikateľské rozhodovanie (najmä štatutárneho orgánu) uplatňovanie pravidla podnikateľského uváženia (*business judgment rule*). Pri podnikateľskom rozhodovaní pri dodržaní lojality a požadovanej starostlivosti zo strany člena štatutárneho orgánu tak bude absentovať protiprávnosť konania.

Možnosti zmluvného režimu výkonu funkcie člena orgánu budú tiež vychádzať z úpravy v Občianskom zákonníku, pričom východiskom bude bezodplatný výkon funkcie, ak sa zmluvné strany nedohodnú inak.

Upraví sa možnosť delegácie člena orgánu, teda oprávnenie konkrétneho spoločníka určiť určitý počet členov orgánov.

Právna úprava by mala výslovne reflektovať prax, v rámci ktorej sa využíva možnosť poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú spoločnosti členom orgánu s tým, že poistné je hradené samotnou obchodnou spoločnosťou a zároveň však uložiť povinnú mieru spoluúčasti poisteného člena orgánu.

Osobitne by sa mala upraviť premlčacia lehota nárokov spoločnosti voči členom orgánov, ktorá by mala začať plynúť odo dňa, kedy ukončia svoju funkciu, resp. nemala by uplynúť skôr než určitý čas po skončení funkcie pri zvážení zavedenia objektívnej premlčacej lehoty.

V súlade s pravidlami Občianskeho zákonníka a zákonom o konkurze a reštrukturalizácii by malo dôjsť k sfunkčneniu zodpovednosti členov orgánu za plnenia poskytnuté tretím osobám v úpadku spoločnosti, za vrátenie vkladov, resp. za škodu spôsobenú veriteľom spôsobením úpadku či nepodaním návrhu na vyhlásenie konkurzu. Preferencia by mala byť daná internej zodpovednosti člena orgánu, uplatňovanej správcom v konkurze, z náhrady ktorej by boli uspokojení paritne veritelia obchodnej spoločnosti.

e) Koncernové právo

Jedným z citelných nedostatkov slovenskej právnej úpravy obchodných spoločností je absencia koncernového práva, ako pravidiel upravujúcich vzťahy vo vnútri skupiny spoločností podriadených jednotnému riadeniu (výnimkou sú riešenia niektorých zodpovednostných vzťahov pre prípad zodpovednosti ovládajúcej osoby za spôsobenie úpadku a právnej úpravy faktického štatutára). Slovenské prostredie však obsahuje veľký počet koncernových situácií, ktoré prinášajú riziká aj pre členov orgánov spoločností pôsobiacich v koncerne (zohľadňovanie koncernového záujmu na ujmu ovládanej osoby). Preto bude právna úprava obsahovať korporačné aspekty koncernového práva, obsahové požiadavky a požiadavky na publicitu tzv. zmluvného koncernu (zmluvu o ovládaní), ako aj podmienky, za ktorých môže člen orgánu ovládanej osoby zohľadňovať koncernový záujem aj na škodu obchodnej spoločnosti, ktorej členom orgánu je, a to tak, aby nedochádzalo k poškodeniu veriteľa alebo verejnoprávnych povinností a s povinnosťou kompenzácie v rámci koncernu. Cieľom zavedenia koncernových pravidiel má byť zoslabenie dogmatického prístupu založeného na prísnom rešpektovaní formálnej oddelenosti entít (a ich zodpovednosti) a regulátorne reflektovanie ekonomickej reality fungovania majetkovo a/alebo personálne prepojených a jednotne riadených štruktúr (koncernov), ktoré tvoria ekonomické celky, napriek tomu, že sú z korporátneho hľadiska tvorené viacerými formálne oddelenými entitami (kapitálovými spoločnosťami). Prípadná možnosť veriteľov dcérskych spoločností uplatňovať nároky voči materskej spoločnosti by však mala naďalej spočívať vo sfére deliktnej zodpovednosti materskej spoločnosti za jej vlastné protiprávne konanie.

3.4. Spoločnosť s ručením obmedzeným

a) Založenie spoločnosti s ručením obmedzeným

Spoločnosť s ručením obmedzeným je najčastejšie využívaná právna forma pre jej nízku kapitálovú náročnosť pri založení a súčasnú možnosť limitovania rizika spojeného s podnikaním na vklad do základného imania. Záujem o podporu malého a stredného podnikania a znižovanie administratívnej náročnosti začatia podnikania viedla vo väčšine krajín európskeho priestoru k modernizácii právnych úprav spoločnosti s ručením obmedzeným, vrátane „domovského“ právneho poriadku tejto právnej formy obchodnej spoločnosti. V slovenskom právnom poriadku ostala právna forma spoločnosti s ručením obmedzeným ukotvená v deväťdesiatych rokoch minulého storočia a v rozpore s modernými trendmi naopak v nej, najmä pokiaľ ide o založenie a prevody obchodných podielov pribudli administratívne bariéry. Cieľom novej právnej úpravy preto bude priblížiť právnu formu spoločnosti s ručením obmedzeným moderným zahraničným trendom, opísaným vyššie.

Spoločnosť s ručením obmedzeným bude kreovaná ako primárne kapitálová spoločnosť so základným imaním, ktorá zodpovedá za svoje záväzky celým svojim majetkom a ktorej spoločníci, ktorí si splnili svoje vkladové povinnosti, neručia za záväzky spoločnosti, pričom tak ako v súčasnosti bude ju môcť založiť a byť spoločníkom aj jedna osoba.

V rámci prípravy rekodifikácie sa navrhuje zvážiť a zvoliť niektorý z modelov zníženia povinnej vyžadovaného základného imania. V modernom korporáčnom práve sa presadzuje názor, že samotná požadovaná výška základného imania pri bežných obchodných spoločnostiach nie je dostatočnou ochranou veriteľa, ale predstavuje značnú záťaž pre zakladateľa obchodnej spoločnosti a nevýhodu v regulátornej súťaži oproti podobným formám obchodných spoločností zakladaných formálne v iných štátoch (napríklad česká úprava spoločnosti s ručením obmedzeným). Ochrana veriteľa má byť primárne zabezpečená reguláciou výplaty vlastných zdrojov spoločnosti a s tým spojeným zákazom vrátenia vkladu, reguláciou financovania spriaznenými osobami (pôžičky spoločníkov v kríze), efektívnou zodpovednosťou členov orgánov za spôsobenú škodu a všeobecnou reguláciou transakcií so spriaznenými osobami. Rovnako trhové požiadavky a postupy v praxi, napríklad požiadavky finančných inštitúcií financujúcich podnikateľskú činnosť, vedú k požiadavke vyššej kapitalizácie spoločnosti, ktorá tak nemusí byť uložená zákonom. Zahraničné právne poriadky nie len kontinentálnej Európy postupne upúšťajú od požiadavky na vysoké základné imanie spoločností s ručením obmedzeným a ich ekvivalentov.

Preto je možné všeobecne znížiť požadované základné imanie spoločnosti s ručením obmedzeným na 1 Euro (český model), prípadne prevziať nemecký model postupného dopĺňania základného imania z dosiahnutých hospodárskych výsledkov pri dočasnom zákaze vyplácania podielov na zisku. Výhodou nemeckého modelu sa javí skutočnosť, že kompenzuje prístup k obmedzeniu rizika podnikania spoločníka vytvorením spoločnosti s ručením obmedzeným s minimálnymi nákladmi postupným vytváraním kapitálovej zainteresovanosti spoločníka na obchodnej spoločnosti bez nutnosti vytvárať rezervný fond.

Spoločnosť s ručením obmedzeným so základným imaním minimálne 5 000 Euro nebude musieť obligatórne vytvárať rezervný fond, môže ho vytvárať fakultatívne.

Pokiaľ ide o vklady do spoločnosti s ručením obmedzeným (ale aj akciovej spoločnosti) predpokladá sa zotrvanie na existujúcej právnej úprave pokiaľ ide o predmet vkladu do základného imania, t. j. nepredpokladá sa umožnenie vkladu vo forme prác a služieb.

Vo väzbe na plánovanú transpozíciu Smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1151 z 20. júna 2019, ktorou sa mení smernica (EÚ) 2017/1132, pokiaľ ide o používanie digitálnych nástrojov a postupov v rámci práva obchodných spoločností (Ú. v. EÚ L 186, 11.7.2019) sa navrhuje možnosť zjednodušeného online založenia spoločnosti s ručením obmedzeným s využitím formulárov zakladateľských dokumentov s nižším poplatkom pri jej registrácii. Formuláre budú predstavovať spoločenskú zmluvu, resp. zakladateľskú listinu a ostatné prílohy k návrhu na prvozapis so základnými náležitostami vyplývajúcimi zo zákona. Spoločníci budú môcť počas existencie spoločnosti spoločenskú zmluvu, resp. zakladateľskú listinu zmeniť rovnako ako v prípade založenia s využitím formulára. Takéto zjednodušené online založenie bude možné v zásade len v prípade tvorby základného imania spoločnosti s ručením obmedzeným záväzkami zakladateľov na zloženie peňažných vkladov, voľbe predmetu podnikania zo zákonom definovanej množiny voľných živností a použitím niektorého z notifikovaných prostriedkov elektronickej identifikácie navrhovateľa (zakladateľa a prvého konateľa) podľa Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 910/2014 z 23. júla 2014

o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu a o zrušení smernice 1999/93/ES (Ú. v. EÚ L 257, 28.8.2014).

b) Obchodný podiel a postavenie spoločníka

Zásadné zmeny sa navrhujú pre inštitút obchodného podielu, ktorý by mal reflektovať posilnenie kapitálových prvkov spoločnosti s ručením obmedzeným. Navrhuje sa upustiť od zásady jednotnosti obchodného podielu. Spoločník tak bude môcť mať viacero obchodných podielov, s ktorými bude môcť samostatne disponovať a samostatne ich zaťažovať.

Spoločnosť s ručením obmedzeným sa tiež bude môcť rozhodnúť, že obchodný podiel inkorporuje do právnej formy cenného papiera, pričom bude mať priestor upraviť práva spoločníka spojené s cenným papierom obdobne ako je to v súčasnosti v jednoduchej spoločnosti na akcie. Cenné papiere s inkorporovaným obchodným podielom musia byť registrované v centrálnom depozitári cenných papierov a zoznam ich majiteľov bude verejný. Vzhľadom na náklady spojené s emisiou cenných papierov nepredpokladá sa vysoká početnosť využitia inkorporovania obchodných podielov do cenných papierov vytvorenie právneho rámca aj pre takúto možnosť je vhodné ako náhrada pri zrušení právnej formy jednoduchej spoločnosti na akcie.

Právna úprava v novom zákone o obchodných spoločnostiach a družstvách nebude obsahovať detailnú úpravu (vecno-právneho) majetkového vzťahu spoločníka k obchodnému podielu, ale nadviaže na úpravu v Občianskom zákonníku. Právna úprava ale dá jasnú odpoveď na to, že obchodný podiel môže byť majetkovoprávne v spoločnom majetkovom režime manželov, ale zároveň rozdelí korporáčné postavenie spoločníka od vecno-právneho oprávnenia druhého z manželov, ktorý spoločníkom nie je a upraví limity možnej ingerencie do korporáčného postavenia druhým z manželov. Podrobnejšie bude upravená aj otázka viacerých oprávnených k obchodnému podielu, čo umožní okrem iného aj jednoduchšiu realizáciu dedičských konaní.

Podstatnejšie zmeny sa dotknú aj prevodu obchodného podielu. Na prevod obchodného podielu nebude potrebné samostatné pristúpenie k spoločenskej zmluve, spoločník ňou bude viazaný nadobudnutím obchodného podielu, čím sa má zvýrazniť kapitálový a korporáčny prvok tejto formy obchodnej spoločnosti. Vyjasnia sa účinky prevodu *inter partes*, *erga omnes* a účinky voči spoločnosti. Pre účinnosť prevodu voči spoločnosti bude rozhodujúci zápis do zoznamu spoločníkov, ktorý budú musieť orgány spoločnosti realizovať a ktorý bude určujúci aj pre určenie okruhu spoločníkov voči spoločnosti, podobne ako je tomu v akciovej spoločnosti.

Právna úprava by mala reagovať aj na otázku, v akom rozsahu prechádzajú práva a povinnosti doterajšieho spoločníka na nadobúdateľa, a to po vzore nedávnej reformy nemeckého práva.

Upraví sa nanovo možnosť obmedzenia prevoditeľnosti obchodného podielu s tým, že spoločnosť sa môže rozhodnúť, že nie všetky obchodné podiely budú mať obmedzenú prevoditeľnosť, resp. ich prevoditeľnosť nebude podliehať rovnakým pravidlám. Jasnejšie sa pritom vymedzia právne následky porušenia pravidiel pre obmedzenie prevoditeľnosti, resp. podmienok prevoditeľnosti. Zápisy prevodov obchodných podielov budú mať deklaratórnu povahu, ale zvýši sa význam zoznamu spoločníkov.

V rámci prípravných legislatívnych prác bude taktiež preskúmaná možnosť zavedenia jasných predpokladov, za ktorých by bolo možné nadobudnúť obchodný podiel dobromyseľne, resp. obchodný podiel vydržať.

V súvislosti s úpravou prevodu obchodného podielu bude komplexnejšie regulované aj záložné právo k obchodnému podielu, rozsah oprávnení záložného veriteľa vo vzťahu k realizácii práv spoločníka – záložcu, či osud záložného práva pri štrukturálnych zmenách obchodných spoločností. Právna úprava bude rozložená medzi všeobecnú úpravu v Občianskom zákonníku a osobitnú úpravu v predpise upravujúcom obchodné spoločnosti a družstvo.

Pokiaľ ide o základné práva spoločníka spojené s obchodným podielom tie zostanú zachované v zmysle existujúcej právnej úpravy (právo na podiel na zisku, na likvidačnom zostatku a účasti na riadení). Okrem upustenia od zásady jednotnosti obchodného podielu bude jednoznačnejšie upravená možnosť vytvoriť rôzne druhy obchodných podielov, s ktorými sú spojené rôzne práva spoločníkov v spoločnosti.

Spresnená bude právna úprava práva spoločníka na informácie od konateľov spoločnosti vrátane zohľadnenia fakultatívneho vytvorenia dozornej rady a vynucovania týchto práv. Predpokladá sa rozšírenie možnosti dištančného výkonu práva spoločníka na účasť na riadení spoločnosti v rámci účasti na valnom zhromaždení, ako aj spresnenie úpravy rozhodovania spoločníkov *per rollam*.

c) Organizácia spoločnosti s ručením obmedzeným

Navrhuje sa rovnako ako v súčasnosti, aby spoločnosť s ručením obmedzeným vytvárala obligatórne štatutárny orgán a valné zhromaždenie a dozornú radu iba fakultatívne. Štatutárny orgán sa navrhuje s možnosťou vytvoriť individuálny štatutárny orgán (konateľ) alebo kolektívny štatutárny orgán (konatelia).

3.5. Akciová spoločnosť

Základnou myšlienkou rekodifikácie akciového práva je jednoznačnejšie rozdelenie medzi súkromnými a verejnými akciovými spoločnosťami, pričom podstatná časť právnej úpravy verejných akciových spoločností, ako aj iných prostriedkov využívaných na investovanie (akciová spoločnosť, resp. investičný fond s premenlivým základným imaním) bude vtelená do právnej úpravy regulovaného trhu.

a) Založenie akciovej spoločnosti

Právna forma akciovej spoločnosti je najkomplexnejšia právno-organizačná forma obchodnej spoločnosti čo prirodzene vyžaduje aj komplexnosť právnej úpravy. Súčasne ide o právnu formu obchodnej spoločnosti, ktorá je najrozsiahlejšie harmonizovaná smernicami EÚ, čo sa premietne aj do novej právnej úpravy akciovej spoločnosti.

Nová právna úprava akciovej spoločnosti bude oproti súčasnej právnej úprave viac reflektovať skutočnosť, že drvivá väčšina akciových spoločností na Slovensku má charakter súkromných akciových spoločností, t. j. ich akcie nie sú obchodované na kapitálovom trhu a neexistuje ani strednodobý predpoklad zmeny tohto stavu. Pravidlá ochrany investorov obsiahnuté osobitnou právnou úpravou zostanú novou právnou úpravou akciovej spoločnosti nedotknuté, nová právna úprava sa zameria na ochranu akcionárov (minoritných akcionárov) a veriteľov akciovej spoločnosti

prostredníctvom súkromnoprávnej úpravy, najmä ochrany vlastných zdrojov financovania spoločnosti a zodpovednosti členov orgánov spoločnosti.

Úprava založenia akciovej spoločnosti bude reagovať na skutočnosť, že postupné založenie akciovej spoločnosti tak, ako je v súčasnosti upravené je neživotnou právnou úpravou. Pre vytváranie základného imania od širšieho okruhu osôb ako zakladateľov/akcionárov sa bude preferovať emitovanie akcií na kapitálovom trhu prostredníctvom obchodníkov s cennými papiermi v zmysle pravidiel osobitnej právnej úpravy a aj v tejto forme obchodnej spoločnosti sa zväží možnosť využitia crowdfundingu v súlade s predpismi európskeho práva.

b) Akcia a postavenie akcionára

Navrhuje sa zrušiť *numerus clausus* druhov akcií, t. j. v rozsahu, v ktorom to nie je v rozpore s podstatou pravidiel ochrany kapitálu akciovej spoločnosti, sa umožní akciovej spoločnosti určiť v stanovách vydávanie rôznych druhov akcií, s ktorými môžu byť spojené rôzne práva vymedzené stanovami obdobne ako v súčasnej právnej úprave jednoduchej spoločnosti na akcie. Druhy akcií a práva (obmedzenia) s nimi spojené budú podliehať publikačnej povinnosti, pričom sa zosúladi publikačné povinnosti v obchodnom registri a centrálnom depozitári cenných papierov.

Navrhuje sa tiež zrušenie možnosti vydávania akcií na doručiteľa, pretože súčasná možnosť vydávania akcií na doručiteľa v zaknihovanej podobe popiera podstatu akcií na doručiteľa. V tejto súvislosti bude podporované riešenie, ktoré zohľadní limity možnosti rozlišovať formy (na meno a na doručiteľa) akcií pri zaknihovaných akciách. Povinnosť vedenia zoznamu akcionárov s tým, že účinky prevodu akcií voči akciovej spoločnosti sú viazané na zápis do zoznamu akcionárov zostane zachovaná. V rámci prípravy môže byť prehodnotený dnešný model publicity akcionárskej štruktúry v prospech jej väčšej transparentnosti.

Právna úprava práva účasti akcionára na riadení spoločnosti bude tak ako súčasná právna úprava v prvom rade reflektovať požiadavky európskeho práva, t. j. umožní v najširšom možnom rozsahu výkon práv akcionára dištančne. Na rozdiel od súčasnej právnej úpravy umožní právna úprava aj rozhodovanie akcionárov per rollam, minimálne pre súkromné akciové spoločnosti.

Osobitne budú upravené práva akcionára na informácie pri zohľadnení možnosti nesprístupnenia informácií pokiaľ by ich sprístupnenie ohrozilo záujmy spoločnosti. Bude potrebné zvážiť, či sa takáto zvýšená ochrana záujmov samotnej akciovej spoločnosti bude vzťahovať na verejné akciové spoločnosti alebo aj na súkromné akciové spoločnosti, prípadne, v akej miere bude závislá od štruktúry kontrolných orgánov akciovej spoločnosti.

c) Organizácia akciovej spoločnosti

Právna úprava umožní zakladateľom akciovej spoločnosti, či sa rozhodnú pre monistickú štruktúru akciovej spoločnosti, t.j. okrem valného zhromaždenia akciová spoločnosť bude vytvárať správnu radu spoločnosti alebo pre štruktúru s predstavenstvom a dozornou radou (ktorá bude vzhľadom na súčasnú úpravu a toho, aby existujúce akciové spoločnosti nemuseli osobitne meniť stanovy, predpokladaná, ak stanovy akciovej spoločnosti neurčia inak). Navrhuje sa, aby v prípade, ak si zakladatelia zvolia v stanovách možnosť vytvárať predstavenstvo ako štatutárny orgán a dozornú radu ako kontrolný orgán, aby postavenie dozornej rady bolo v zákone dispozitívne upravené podľa vzoru nemeckej právnej úpravy, s posilnenou kreačnou, kontrolnou a spolurozhodovacou pôsobnosťou voči

predstavenstvu. Organizačná štruktúra akciovej spoločnosti, ale aj konkrétne rozhraničenie pôsobnosti dozornej rady a valného zhromaždenia, bude v rukách akcionárov spoločnosti.

3.6. Družstvo

Právna úprava družstva nebola vývojom a postupnými novelizáciami práva obchodných spoločností zasiahnutá a družstvá ostali v regulatórnom pozadí. Družstvo sa stalo menej prehľadnou formou podnikania. Súčasná právna úprava družstva sa v pomerne veľkom rozsahu rozchádza s právnou úpravou obchodných spoločností, a to aj tam, kde to nie je potrebné. Pochybnosti o zmysluplnosti rozdielnej úpravy družstva a obchodných spoločností sú v mnohých otázkach odôvodnené (pozri nález Ústavného súdu SR sp. zn. PL. ÚS 23/05-25 z 11. marca 2009). Rekodifikácia by mala túto odstredivosť družstevného práva odstrániť a ako osobitosti družstevného práva upraviť len tie otázky, ktoré si osobitnú úpravu zasluhujú. Základná úprava družstva ostane bez akýchkoľvek prívlastkov, osobitná úprava však bude zohľadňovať osobitosti niektorých družstiev (sociálne družstvá, bytové družstvá) a súvislosti s inými predpismi (cenné papiere).

F. Vyvolané zmeny iných právnych predpisov

Reforma súkromného práva si vyžiada zásahy do veľkého množstva právnych predpisov. Rekodifikácia práva obchodných spoločností a družstiev si vyžiada zásahy do súvisiacich právnych úprav, pričom osobitne pôjde najmä o

- právnu úpravu regulujúcu transparentnosť a publicitu obchodných spoločností, najmä zosúladenie a zefektívnenie publikačných mechanizmov v obchodnom registri a obchodnom vestníku, centrálnom depozitári cenných papierov a registri partnerov verejného sektora, konkrétne
 - zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov,
 - zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
 - zákon č. 200/2011 Z. z. o Obchodnom vestníku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 264/2017 Z. z.,
 - zákon č. 315/2016 Z. z. o registri partnerov verejného sektora a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- právnu úpravu konkurzov a reštrukturalizácii ako aj plánovanú úpravu preventívnej reštrukturalizácie, ktoré by mali súladne s rekodifikovanou úpravou práva obchodných spoločností efektívne presadzovať povinnosti členov orgánov pri hroziacom úpadku, konkrétne
 - zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,
- právnu úpravu kapitálového trhu a úpravu cenných papierov, konkrétne
 - zákon č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o cenných papieroch) v znení neskorších predpisov,
 - zákon č. 429/2002 Z. z. o burze cenných papierov v znení neskorších predpisov,
 - zákon č. 203/2011 Z. z. o kolektívnom investovaní v znení neskorších predpisov.

Pri rekodifikácii sa zväží potreba vyčlenenia určitej matérie zo súčasného Obchodného zákonníka do osobitného predpisu, najmä úprava premien spoločnosti (zmena právnej formy a zrušenie s právnym nástupcom), a to po vzore českej alebo nemeckej právnej úpravy.

Pre efektívne uplatňovanie a vynucovanie hmotnoprávnej úpravy je dôležité, aby nová právna úprava hmotného práva obchodných spoločností bola paralelne reflektovaná v procesnoprávných predpisoch, najmä v Civilnom sporovom poriadku a Civilnom mimosporovom poriadku.

Na efektívne fungovanie obchodných spoločností po rekodifikácii bude potrebné realizovať aj zmeny v klasických oblastiach verejného práva, najmä v oblasti

- správy podnikateľskej činnosti (oddelenie vzniku právnej subjektivity obchodnej spoločnosti od požiadavky predchádzajúceho získania podnikateľského oprávnenia), z toho konkrétne
 - zákon č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov,
 - iné osobitné právne predpisy regulujúce prístup a výkon regulovanej činnosti, resp. predmetu podnikania,
 - zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov,

- daňového práva (najmä daňové aspekty koncernových vzťahov, výplaty vlastného imania, ale aj daňový režim premien obchodných spoločností či prevodov účasti na spoločnosti) z toho konkrétne
 - zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov,
 - zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov), ale aj
- trestného práva (trestná zodpovednosť členov orgánov a spoločníkov), kde by rámec právnej úpravy obchodných spoločností zohľadňujúc kultúru podnikateľského prostredia v Slovenskej republike mal ponúknuť aj účinnú synergiu súkromnoprávných inštitútov s verejnoprávnymi predpismi, ktoré majú za cieľ pôsobiť nielen sankčne, ale aj preventívne proti využitiu právnych foriem obchodných spoločností na protispoločenské činnosti.